

WAT BETEKENEN DE SYNODEBESLUITEN OVER HOMOSEKSUELE RELATIES IN DE PRAKTIJK VAN ONZE GEMEENTE?

Vraagstelling

Op 8 maart 2025 nam de synode een aantal besluiten over de positie van broeders en zusters die in een homoseksuele relatie leven¹. In de praktijk leveren deze besluiten de nodige vragen op met betrekking tot de kerkrechtelijke gevolgen. Het blijkt onduidelijk wat men door deze besluiten moet of mag. Het gaat dan vooral over de toelating tot het avondmaal, de openstelling van de ambten en het in een binnen de gemeente aandacht geven aan homoseksuele relaties (zoals bij huwelijksbevestiging of zegen). Hoe kan, mag of heeft een kerkenraad hierin te handelen? Die vragen proberen wij in deze FAQ zo duidelijk mogelijk te beantwoorden.

Vooraf merken wij op dat het niet aan de CKA is de besluiten van de synode aan te vullen of verder uit te leggen. Wij beperken ons tot de kerkrechtelijke status van de besluiten en hoe deze passen binnen ons kerkrecht. Eerder brachten wij al een FAQ uit over de vraag hoe om te gaan met ernstige bezwaren tegen de besluiten².

Algemeen kader

Als kerken willen we gehoorzaam zijn aan het Woord van God.³ Dat kan spanning opleveren als wij het binnen de kerken niet volledig eens zijn over de interpretatie rond een concreet onderwerp. De kerkorde geeft een persoon daarom de ruimte een bepaald besluit niet uit te voeren als het diegene voor zijn geweten in strijd brengt met het Woord van God.⁴ Ten aanzien van een plaatselijke kerk geldt dat een kerkenraad die het voornemen heeft om een besluit niet uit te voeren, zich verantwoordt in de regionale vergadering.⁵

Het voorgaande laat zien hoe wij binnen onze kerken ruimte geven aan verschillen in overtuiging en uitleg van het Woord van God. Hoe groot die ruimte is hangt van diverse factoren af. Als de synode een duidelijke uitspraak doet, is er minder ruimte voor verschil in praktijk dan bij onderwerpen waar zij zich minder duidelijk over uitlaat.⁶ Belangrijker is echter dat ons kerkrecht vooral voorschrijft om met elkaar in gesprek te blijven, juist bij verschil van inzicht over bepaalde kwesties. Het is in de eerste plaats aan de regionale vergadering of het afwijken van de landelijke afspraken geaccepteerd kan worden.⁷ Van de regionale vergadering wordt daarin maatwerk verwacht.⁸

De besluiten over homoseksuele relaties heeft de synode genomen op verzoek van de kerken. Vanuit de kerken kwam de vraag om een uitgebreide bezinning over de vraag: 'Wat heeft de gemeente van Christus te bieden aan lesbische zusters en homofiele broeders in haar midden?' Daarbij is uitdrukkelijk verzocht om een Bijbelse onderbouwing van diverse aan het onderwerp gerelateerde vragen. Op grond van het rapport 'Ruimte en Richting'⁹ heeft de synode de besluiten genomen. De commissie die dit rapport schreef kwam al tot de conclusie dat er geen

¹ De besluiten van de synode zijn te vinden op <https://ngk.nl/nieuws/ruimte-en-richting-rapport-studiedeputaatschap-homoseksualiteit-in-de-kerk/> (geraadpleegd maart 2026)

² zie de websitepagina met veel gestelde vragen, www.ngk.nl/veelgestelde-vragen-bij-de-kerkorde/

³ Artikel A2.1 KO

⁴ Artikel F2.1 KO

⁵ Artikel F2.2 KO

⁶ Zie bijvoorbeeld de besluiten en handreiking over doopvernieuwing ([Besluiten Synode Deventer - Nederlandse Gereformeerde Kerken](#))

⁷ Zie F2.2 KO

⁸ Zie de toelichting op artikel F2.2 KO van ds. K. Harmannij (te vinden op NGK.nl/kerkorde).

⁹ Het rapport is te vinden op <https://ngk.nl/nieuws/ruimte-en-richting-rapport-studiedeputaatschap-homoseksualiteit-in-de-kerk/> (geraadpleegd maart 2026)

eensluidend antwoord kon gegeven worden op alle vragen. De commissie adviseerde aan de synode om duidelijkheid te geven aan de betreffende broers en zussen over hun plaats in de gemeente. Ook adviseerde de commissie om duidelijk te maken waar de NGK als kerkverband voor staan. Daarbij adviseerde de commissie: ‘Een landelijke uitspraak mag dan ook niet dwingend opgelegd worden aan een lokale kerk die daarmee gewetensproblemen heeft.’¹⁰

Voordat we ingaan op de concrete toepassing van de besluiten over avondmaal, ambt en kerkelijke aandacht voor relaties merken wij op dat de synode niet met die onderwerpen begint in de besluitvorming. Allereerst nam de synode algemene besluiten die betrekking hebben op de manier waarop wij als kerken gemeente willen zijn. Daarbij besluit de synode te aanvaarden dat wij binnen de NGK niet eenstemmig zijn over de vraag of Gods Woord ruimte biedt voor het aangaan en onderhouden van een homoseksuele relatie. Kerkrechtelijk betekent die aanvaarding dat de kerken ten opzichte van elkaar de nodige ruimte hebben.

Een oproep

De synode lijkt zich ook sterk bewust te zijn van de noodzakelijke ruimte voor lokale kerken door de besluiten deels in de vorm van een oproep te doen. De synode roept de kerken op een bepaalde handelswijze te volgen. Hieruit volgt al dat het niet naleven van de besluiten geen vergaande kerkrechtelijke consequenties kan hebben. De synode acht het wel wenselijk dat een bepaalde handelswijze door de kerken wordt gevolgd. Binnen onze kerken is het ook wenselijk dat de synode de weg wijst hoe om te gaan met het verschil van inzicht rond deze thematiek, zeker gezien het aanvaarde gebrek aan eenstemmigheid. Een oproep moet daarom worden gelezen als een zeer zwaarwegend advies, waar niet lichtvaardig vanaf geweken moet worden. De adviezen gaan immers over de ruimte die de kerken elkaar willen laten en welke verwachtingen zij van elkaar hebben. Het eenzijdig afwijken daarvan kan de eenheid van de kerken in gevaar brengen.

Zowel binnen een gemeente als tussen kerken onderling kunnen spanningen ontstaan rond deze thematiek. Zowel voor iemand die van oordeel is dat er ruimte is voor homoseksuele relaties als voor iemand die van oordeel is dat die ruimte er niet is, kan dit onderwerp van groot belang zijn voor het persoonlijke geloof. Het kerkrechtelijk meest relevante besluit is de aanvaarding van het ontbreken van eenstemmigheid. Dat besluit is zonder voorbehoud gegeven en daarom geldig binnen de kerken. Dat besluit moet in beginsel worden gevolgd, zoals hiervoor is beschreven. Dat betekent binnen ons kerkrecht: ook als een lokale gemeente zeer eenstemmig is over het onderwerp, ongeacht of dit met of zonder ruimte voor een relatie is, heeft zij zich positief te verhouden tot de tegengestelde mening. Die mening mag binnen onze kerken immers op een gelijke waardering rekenen. Naar onze mening moeten de besluiten over avondmaal, ambten en kerkelijke aandacht worden begrepen tegen de achtergrond van het ontbreken van de eenstemmigheid. De synode heeft met die besluiten richting willen geven met betrekking tot de omgang met verschillen van mening.

Avondmaal

De synode roept op om gemeenteleden die een duurzame homoseksuele relatie aangaan niet de deelname aan het avondmaal te ontzeggen.¹¹ De term ‘oproep’ lijkt te suggereren dat dit door de synode niet wordt afgedwongen. Grond 3 onder het besluit zegt dat ook: een kerkenraad *kán* iemand het avondmaal ontzeggen. Maar altijd geldt dan dat zo iets pas gebeurt na herhaalde waarschuwingen of als iemand weigert zich te verantwoorden. En als het gemeentelid zich in de gesprekken met de kerkenraad beroept op de theologische lijnen in het synodebesluit, zou ontzegging van deelname aan het avondmaal niet aan de orde moeten zijn. Als iemand in zijn

¹⁰ Paragraaf 6.5 Ruimte en Richting

¹¹ Dit staat zo in besluit 3

verantwoording voldoende overeenstemt met wat de synode uitgesproken heeft, zou er voor hem of haar ruimte moeten zijn, ook als de meerderheid van de kerkenraad of de gemeente daar anders over oordeelt.

Daarbij is van belang dat bij uitsluiting van het avondmaal de wegen van bezwaar, beroep en hoger beroep open staan. De betreffende instanties zullen rekening houden met het besluit van de synode dat geen eenstemmigheid is bereikt met betrekking tot de thematiek. Het is de vraag of onder die omstandigheden een uitsluiting van het avondmaal in stand zal blijven. Uiteindelijk is dat een vraag die door het college van beroep en in laatste instantie de synode beantwoord moet worden. Daarop kunnen wij hier niet vooruitlopen.

Ambten

Met betrekking tot ambten legt de synode de keuze terug bij de lokale kerk. Hier heeft de lokale kerkenraad de ruimte om eigen besluiten te nemen. Voor de ambten van ouderling en diaken is dit ook vooral een lokale aangelegenheid waar de kerkenraad naar eigen inzicht kan handelen in relatie tot wat wijs in binnen de eigen gemeente.

Het ambt van predikant ligt binnen het kerkverband meer genuanceerd. Een predikant heeft immers bevoegdheden binnen al onze kerken. Kerken die wel principiële bezwaren zien, kunnen daarom geconfronteerd worden met een predikant waar zij bezwaren tegen hebben.

Uiteraard kan van een bezwaarde kerk niet verwacht worden dat zij een predikant waar zij bezwaren tegen hebben zullen uitnodigen om voor te gaan, laat staan te roepen. Van die kerken mag wel worden verwacht open te staan voor ontmoeting met de betreffende predikant op plaatsen waar de kerken elkaar ontmoeten. Hierbij denken wij bijvoorbeeld aan regionale vergaderingen en andere bijeenkomsten waar de kerken elkaar ontmoeten. Ook bij het beroepbaar stellen mag van de andere kerken verwacht worden bij te dragen aan het beroepbaar stellend onderzoek (BSO). Dat onderzoek moet immers op grond van de synodebesluiten mogelijk zijn. Van de kerken mag daarin loyale samenwerking worden verwacht, waarbij de verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke roeping en toezicht op de levenswandel bij de betreffende kerkenraad mag worden gelaten. Die verantwoordelijkheid ligt bij de kerk(en) die toezicht hielden op de betreffende kandidaat ten tijde van de aanvraag van het onderzoek¹² en bij de kerk die de betreffende predikant uiteindelijk roept om in de gemeente te dienen.

Anderzijds mag van de kerkenraad die een predikant roept verwacht worden tactvol om te gaan met de inzet van de predikant in relatie tot kerken waarvan zij weten dat hier bezwaren leven. Die kerken doen er goed aan hier open over in gesprek te zijn met de andere kerken in hun regio.

Kerkelijke aandacht

Het besluit over het geven van (liturgische) aandacht richt zich niet in alle onderdelen tot alle kerken. Het eerste deel van het besluit richt zich alleen tot kerken waar een homoseksuele relaties is aanvaard, met de oproep om dan ook passende aandacht aan die relatie te geven. Voor een kerk die een relatie niet aanvaardt, geldt dit deel van het besluit niet.

De kerken worden in het besluit opgeroepen om na aanvaarding 'gepaste aandacht' te geven aan de relatie. Ter ondersteuning van deze gepaste aandacht geeft de synode opdracht aan de commissie liturgische ondersteuning, zo mogelijk in samenwerking met Kerkpunt, materiaal te ontwikkelen en beschikbaar te stellen.

Ook dit besluit is een oproep aan de kerken. De synode vindt het wijs om waar een relatie wordt aanvaard daar ook binnen de gemeente aandacht aan te besteden. De vorm van de gepaste

¹² Artikel 4.3 regeling B4 beroepbaarstelling

aandacht wordt overgelaten aan de lokale kerkenraad. Daarover heeft de synode dus geen besluit genomen of advies gegeven aan de kerken. Evenmin heeft de synode het burgerlijk homohuwelijk geaccepteerd of gemeenten waar wel ruimte voor homoseksuele relaties geadviseerd of opgedragen homohuwelijken te bevestigen. De synode heeft zich hier simpelweg niet over uitgelaten. Die beslissingen liggen bij de lokale kerkenraad.

De vraag wat gepaste aandacht inhoudt of in kan houden zal via het werk van de commissie liturgische ondersteuning weer aan de synode terug worden gerapporteerd en mogelijk in bespreking komen. Lokale kerken kunnen gebruik maken van dit landelijk werk, maar zijn dit niet verplicht.

Het besluit om ook gemeenteleden die bewust kiezen voor een celibatair leven kerkelijke aandacht te geven is ook een oproep van de synode aan de kerken. Dit besluit richt zich weer tot alle kerken en geldt als een zwaarwegend advies om na te volgen.

Verder gesprek

Met alleen een kerkrechtelijke duiding van de besluiten zal het gesprek hierover niet stoppen. De synode beveelt het rapport 'Ruimte en Richting' ook aan als basis voor het voortgaande gesprek. Ook erkent de synode dat wij met de kennis die wij op dit moment hebben geen eensluidend oordeel kunnen geven over de aanvaardbaarheid van relaties tussen mensen van gelijk geslacht wat de noodzaak en urgentie van het voortgaande gesprek onderstreept.¹³ De besluiten laten meerdere overtuigingen binnen onze kerken naast elkaar bestaan. Dat vergt in de praktijk soms de nodige inspanning om in gesprek te gaan en elkaar te horen. Het is niet ondenkbaar dat deze gesprekken tot spanningen leiden binnen gemeenten of tussen kerken onderling, bijvoorbeeld binnen een regio.

Waar gewenst kan de Commissie Kerkelijke Adviezen altijd om advies worden gevraagd met betrekking tot de besluiten van de synode en uitvoering daarvan. In het bijzonder brengen wij ook het werk van Kerkpunt (www.kerkpunt.nl) onder de aandacht. Kerkpunt richt zich o.a. op de begeleiding van gesprekken binnen de gemeente over dit vraagstuk.

Commissie kerkelijke adviezen NGK
Gerben Dijkman
maart 2026

¹³ Zie besluit 6